RNI No. MAHBIL /2009/31747
Reg. No. MH/MR/South-326/2013-15

सत्यमेव जयते

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग एक—ल

वर्ष ६, अंक ८] सोमवार, मे १२, २०१४/वैशाख २२, शके १९३६ [पृष्ठे २६, किंमत : रुपये १६.००

असाधारण क्रमांक १२७

प्राधिकृत प्रकाशन

(केंद्रीय) औद्योगिक विवाद अधिनियम व मुंबई औद्योगिक संबंध अधिनियम यांखालील (भाग एक, चार-अ, चार-ब आणि चार-क यांमध्ये प्रसिद्ध केलेल्या अधिसूचना, आदेश व निवाडे यांव्यतिरिक्त) अधिसूचना, आदेश व निवाडे.

उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग

मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२,
दिनांक १२ मे २०१४.

अधिसूचना

कारखाने अधिनियम, १९४८.

क्रमांक एफसीए. २०१३/सं. क्र. १७२/प्र.क्र. २०७/कामगार-४.—कारखाने अधिनियम, १९४८ (१९४८ चा ६३) याच्या कलम ११२ आणि कलम ११० अन्वये प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांचा आणि त्याबाबतीत त्यास समर्थ करणाऱ्या इतर सर्व अधिकारांचा वापर करून आणि याबाबतीत यापूर्वी काढण्यात आलेल्या सर्व अधिसूचना अधिक्रमित करून, महाराष्ट्र शासनाने करण्याचे योजिलेल्या महाराष्ट्र कारखाने (सुरक्षा लेखापरीक्षा) नियम, २०१३ या नियमांचा पुढील मसुदा, त्यामुळे बाधा पोहचण्याची शक्यता असलेल्या सर्व व्यक्तींच्या माहितीकरिता, उक्त अधिनियमाच्या कलम ११५ द्वारे आवश्यक असल्याप्रमाणे, याद्वारे प्रसिद्ध करण्यात येत आहे, आणि याद्वारे अशी नोटीस देण्यात येत आहे की, उक्त मसुदा महाराष्ट्र शासनाच्या **राजपत्रात** प्रसिद्ध झाल्याच्या दिनांकापासून पंचेचाळीस दिवसांच्या समाप्तीनंतर विचारात घेईल.

२. उपरोक्त कालावधी समाप्त होण्यापूर्वी, उक्त मसुद्याच्या संबंधात कोणत्याही व्यक्तीकडून ज्या कोणत्याही हरकती किंवा सूचना, संचालक, औद्योगिक सुरक्षा व आरोग्य संचालनालय, कामगार भवन, ५वा मजला, ब्लॉक-ई, सी-२०, वांद्रे-कुर्ला संकुल, वांद्रे (पूर्व), मुंबई ४०० ०५१ यांच्याकडे प्राप्त होतील, त्या शासन विचारात घेईल.

नियमांचा मसुदा

१. **संक्षिप्त नाव व प्रयुक्ती.**—या नियमांना, महाराष्ट्र कारखाने (सुधारणा) नियम, २०१४ असे म्हणावे.

२. मुख्य नियमाच्या, नियम ११९ मध्ये --

(अ) पोट नियम (१) ऐवजी पुढील पोटनियम दाखल करण्यात येईल :-

-- (१) वार्षिक विवरणपत्र - प्रत्येक वर्षाच्या १ फेब्रुवारी रोजी किंवा त्यापूर्वी नमुना २७ मधील वार्षिक विवरणपत्र.

(ब) पोटनियम (२) वगळण्यात यावा.

३. मुख्य नियमांस जोडलेल्या नमुना-२७ ऐवजी खालील नमुना दाखल करण्यात येईल--

'नमुना-२७'

(नियम ११९ (१) पहावा)

वार्षिक विवरण

(१ जानेवारी २०..... ते ३१ डिसेंबर २०..... या संपणा-या वर्षाकरिता)

(**टिप** - आपले लक्ष महाराष्ट्र कारखाने नियम १९६३ चे , नियम ११९ कडे वेधण्यात येत असून, आपणांस असे कळविण्यात येते की, वार्षिक विवरणाबद्दलची वास्तविक माहिती ह्या व प्रत्येक वर्षाच्या १ फेब्रुवारी रोजी किंवा तत्पूर्वी सादर करणे हे आपल्या व्यवस्थापनावर कायद्याने बंधनकारक आहे. विहित वेळेत वार्षिक विवरण दाखल न करणे हा कारखाने अधिनियम-१९४८ च्या कलम ९२ अन्वये शिक्षेस पात्र गुन्हा आहे, याची कृपया नोंद घ्यावी)

(सूचना : लागू असलेल्या योग्य मुद्दयाला बरोबरची खुण करावी किंवा लागू नसलेले खोडावे किंवा रिकाम्या जागेत योग्य माहिती भरावी)

सर्वसाधारण माहिती (General Information)

(१)	कारखान्याचा तपशील	*(अ)* कारखान्याचा कायमस्वरूपी अ.क्र.: (Permenant Serial No.)
		(ब) कारखान्याचा नोंदणी (फाईल) क्रमांक : (उदा. A-0123 किंवा जो क्रमांक लागू असेल तो)
		(क) राष्ट्रीय औद्योगिक वर्गिकरण क्र. : (As per National Industrial Classification-2008)
(२)	उद्योगधंद्याचे स्वरूप : (Manufacturing Activity) (उदा. सुती कापड तयार करणे, इ.)	.....

(३)	कारखान्याचे नाव व पत्ता, मार्ग, शहर, तालुका, जिल्हा, इत्यादी :	
(४)	कोणत्या कलमांतर्गत (Under Section) नोंदणीकृत आहे ?	*(अ)* कलम २ (एम) (i) ; *(ब)* कलम २ (एम) (ii) ; किंवा *(क)* कलम ८७.
(५)	कारखान्याचा प्रकार, - *(अ)* खाजगी कारखाना आहे का ? (*ब*)सार्वजनिक कंपनी आहे का ?	 होय / नाही होय असल्यास, - *(i)* एकमेव मालक, *(ii)* भागीदारी, *(iii)* प्राइव्हेट लि., किंवा *(iv)* लिमिटेड. होय / नाही होय असल्यास, - *(i)* सरकारी, *(ii)* निमसरकारी, किंवा *(iii)* सहकारी.
(६)	कारखान्यातील गुंतवणूक मार्फत,-	(*अ*) राष्ट्रीय *(ब)* विदेशी *(क)* संयुक्त (राष्ट्रीय व विदेशी)

कारखान्याचा भोगवटादार / व्यवस्थापकाचा तपशील

(Details of Occupier/ Manager)

(७)	भोगवटादाराचा तपशील.	नाव : दूरध्वनी :
(८)	व्यवस्थापक आहे काय ?	होय / नाही. होय असल्यास, - नाव : दूरध्वनी :

मंजूर नकाशाचा (Approved Plan) तपशील

(महाराष्ट्र कारखाने नियम, १९६३ चा नियम ३ पहावा)

(९)	सध्याचा मंजूर नकाशा	मंजूर नकाशा क्रमांक : दिनांक :

स्थैयर्ता प्रमाणपत्र (Certificate of Stability)

(महाराष्ट्र कारखाने नियम, १९६३ चा नियम ३ अ पहावा)

(१०)	कारखाना स्थैर्यता प्रमाणपत्र आहे का ?	होय / नाही होय असल्यास, - स्थैर्यता प्रमाणपत्राचा क्रमांक : दिनांक:

परवाना (License)

(महाराष्ट्र कारखाने नियम, १९६३ चा नियम ६ पहावा)

(११)	परवान्याची सद्यस्थिती : *(अ)* परवाना नुतनीकरण कोणत्या वर्षापर्यंत केलेले आहे ? *(ब)* परवाना नुतनीकरणाचा अर्ज सादर केला असल्यास, नुतनीकरण कोणत्या वर्षापर्यंत प्रस्तावित आहे ?	परवाना क्रमांक : वर्ष : ..... पर्यंत. वर्ष : ..... पर्यंत.
(१२)	जास्तीत-जास्त किती कामगारांसाठी व किती स्थापित अश्वशक्ती (HP) साठी परवाना देण्यात आलेला आहे ?	..... कामगार संख्या ..... अश्वशक्ती.

सेवायोजनबाबत माहिती (Employment information)

(१३)	(अ)	वर्षभरात कारखाना चालू असलेल्या दिवसांची संख्या : (लिप वर्षाचे ३६६ दिवस किंवा ३६५ किंवा त्यापेक्षा कमी कि जे लागू असतील)	
	(ब)	वर्षभरात कारखाना चालू असलेल्या आठवडयांची संख्या : (५२ आठवडे किंवा त्यापेक्षा कमी कि जे लागू असतील)	
	(क)	कामगार दर दिवशी किती तास (अतिकालिक काम वगळून) काम करतात ? (८ तास किंवा लागू असतील ते)	
	(ड)	कामगारांची संख्या व कामाचा तपशील तक्ता (Table showing No. of workers & Manual working details)	

कामगारांची वर्गवारी (Category of workers)	लिंग (Sex)	वर्षातील श्रम दिनांची संख्या (Number of Man days during the year)	*प्रतिदिन काम केलेल्या कामगारांची सरासरी संख्या (Average number of Workers employed per day)	वर्षात अतिकालिक काम केलेल्या श्रम तासांची संख्या (Number of man-hours worked on overtime in a year)	वर्षात अतिकालिक कामासह, काम केलेल्या श्रम तासांची संख्या. (Number of man-hours worked including overtieme in a year)	**प्रतिसप्ताह काम केलेल्या तासांची सरासरी संख्या (Average number of hours worked per week)
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)
प्रौढ	पुरुष					
	स्त्री					
पौगंडावस्थेतील (१५-<वर्षे १८ वर्षे)	पुरुष					
	स्त्री					
बाल (१४ ते १५ वर्षे)	पुरुष					
	स्त्री					
	एकूण					

स्पष्टिकरणात्मक टिपा (Explanatory Notes) :-

कृपया वरील स्तंभांमध्ये खालीलप्रमाणे माहिती भरावी :

(i) स्तंभ क्रमांक ३ = (वर्षातील प्रत्येक महिन्यात हजर असलेल्या कामगारांच्या संख्येची एकुण बेरीज)

(ii) स्तंभ क्रमांक ४ = स्तंभ क्रमांक ३ ÷ वरील परिच्छेद (अ)

(iii) स्तंभ क्रमांक ६ = (स्तंभ क्रमांक ३ × वरील परिच्छेद (क)) + स्तंभ क्रमांक ५

(iv) स्तंभ क्रमांक ७ = स्तंभ क्रमांक ६ ÷ (स्तंभ क्रमांक ४ × वरील परिच्छेद (ब)) किंवा

स्तंभ क्रमांक ७ = स्तंभ क्रमांक ६ ÷ वरील परिच्छेद (ब) ÷ स्तंभ क्रमांक ४

*१ प्रतिदिन काम केलेल्या कामगारांची सरासरी संख्या ही, कामाच्या दिवशी असलेली एकूण उपस्थितीच्या संख्येला (म्हणजे काम केलेले श्रमदिन) वर्षातील कामांच्या दिवसांच्या संख्येने भागून काढण्यात यावी. उपस्थितीची गणना करतांना, स्थायी आणि अस्थायी कामगारांची उपस्थितीही मोजण्यात यावी. तसेच सरळसेवेने कामावर ठेवलेल्या किंवा कंत्राटदारासह कोणत्याही अभिकरणाद्वारे वा त्यामार्फत कामावर ठेवलेल्या अशा सर्व कामगारांचा त्यामध्ये अंतर्भाव करण्यात यावा. स्वतंत्र पाळ्यांमधील (जसे रात्रपाळी व दिवसपाळी) उपस्थितीची स्वतंत्रपणे गणना करण्यात यावी. ज्या दिवशी कोणत्याही कारणाने कारखाना बंद होता ते दिवस आणि ज्या दिवशी उत्पादन प्रक्रिया चालू नव्हती ते दिवस हे, कामाचे दिवस म्हणून धरण्यात येऊ नयेत. कामाच्या दिवशी अर्ध्या पाळीपेक्षा कमी काळकरिता असलली अंशतः उपस्थिती हिशेबात धरण्यात येऊ नये, तर, अशा कामांच्या दिवशी अर्धी पाळी किंवा त्याहून अधिक काळकरिता असलली उपस्थिती ही पूर्ण उपस्थिती समजण्यात यावी.

हंगामी कारखान्यांकरिता, कामाच्या हंगामात आणि बिगर हंगामात कामावर असलेल्या कामगारांची सरासरी संख्या, स्वतंत्रपणे देण्यात यावी. तसेच कामाच्या हंगामात आणि बिगर हंगामात प्रति सप्ताह काम केलेल्या दिवसांची संख्या आणि श्रमतासांची सरासरी संख्या स्वतंत्रपणे देण्यात यावी.

**२ प्रति सप्ताह काम केलेल्या तासांची सरासरी संख्या म्हणजे विश्रांतीकाल वगळता, परंतु अतिकालिक काम धरुन वर्षभरात सर्व कामगारांनी काम केलेले एकूण प्रत्यक्ष तास यांना, वर्षभरात कारखान्यात कामावर असलेल्या कामगारांची प्रतिदिन सरासरी संख्या व ५२ यांच्या आलेल्या गुणाकाराने भागणे होय.

परंतु जर कारखाना संपूर्ण वर्षभर चालू नसेल तर अशा परिस्थितीत, जितके आठवडे कारखान्याचे काम चालले असेल तेवढयाच आठवडयांची संख्या, ५२ या संख्येऐवजी वापरण्यात यावी.

वेतनी रजा (Leave with Wages)

(कारखाने अधिनियम, १९४८ मधील कलम ७९ पहावे)

:)

ागारांची ारी	लिंग	कामावर असलेल्या कामगारांची संख्या (३१ जाने. हजेरी पट + ३१ डिसें. पर्यंत नवीन लावलेले कामगार)	वार्षिक रजेस पात्र असलेल्या कामगारांची संख्या	रजा मंजूर केलेल्या कामगारांची संख्या	कार्यमुक्त केलेल्या कामगारांची संख्या	बडतर्फ केलेल्या कामगारांची संख्या	नोकरी सोडून गेलेल्या कामगारांची संख्या	नियत वयोमाना-नुसार सेवानिवृत्त झालेल्या कामगारांची संख्या	सेवेत असतांना मरण पावलेल्या कामगारांची संख्या	रजेच्या ऐवजी वेतन देण्यात आलेल्या (स्तंभ क्र. ६ ते १० बाबतीत) कामगारांची एकुण संख्या
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)	(८)	(९)	(१०)	(११)
प्रौढ	पुरुष									
	स्त्री									
डा तील -<१८	पुरुष									
	स्त्री									
ाल ते १५	पुरुष									
	स्त्री									
	एकूण									

लिखित 'सुरक्षा व आरोग्यविषयक धोरण ' (Safety & Health Policy)

(कारखाने अधिनियम, १९४८ चे कलम २ (cb) , २(एम)(i) आणि ८७ आणि महाराष्ट्र कारखाने नियम, १९६३ चा नियम ७३-एल पहावा)

(१०० आणि १०० पेक्षा जास्त कामगार संख्या असणारे कलम २ (एम) (i) किंवा कलम २ (cb) किंवा कलम-८७ च्या तरतूदी लागू असलेल्या कारखान्यांना लागू)

(१५)	कारखान्याचे लिखित सुरक्षा व आरोग्यविषयक धोरण आहे काय ?	होय / नाही / लागू नाही. होय असल्यास, या धोरणाची माहिती कामगारांना कशा प्रकारे दिली जाते ? (शक्यतो स्थानिक भाषेत असावी) *(अ)* सूचना फलकावर, *(ब)* परिपत्रकामार्फत, किंवा *(क)* इतर पध्दत मार्फत.
(१६)	कारखान्यात कामगारांसाठी लिखित स्वरूपात 'सुरक्षित कामाची पध्दत' (SOP) तयार केलेली आहे काय ?	होय / नाही / लागू नाही. होय असल्यास, त्याची माहिती कामगारांना कशाप्रकारे दिली जाते ? (शक्यतो स्थानिक भाषेत असावी) *(अ)* सूचना फलकावर, *(ब)* परिपत्रकामार्फत, किंवा *(क)* इतर पध्दत मार्फत.

अंतर्गत आपत्कालीन आराखडा (On-Site Emergency Plan)

(कारखाने अधिनियम, १९४८ चे कलम २ (सीबी) आणि ४१-बी (४) पहावे)

(कारखाने अधिनियम, १९४८ चे कलम २ (सीबी) आणि ४१-बी (४) मध्ये परिभाषित केलेल्या धोकादायक प्रक्रियांचा अवलंब करणा-या कारखान्यांना लागू)

(१७)	अंतर्गत आपत्कालीन आराखडा संचालनालयास सादर केलेला आहे का ? होय असल्यास, -	होय / नाही / लागू नाही.
	(अ) सर्व कामगारांना निर्गमन मार्ग स्थळ दर्शविणारा नकाशा (Evacuation Plan) योग्य ठिकाणी लावलेला आहे का ?	होय / नाही
	(ब) प्रत्यक्ष जागेवर आपत्कालीन रंगीत तालीम (Mock Drill) नियमितपणे घेतली आहे का ?	होय / नाही
	(क) शेवटची रंगीत तालीम (Mock Drill) घेतल्याचा दिनांक द्यावा.	दिनांक :

सुरक्षा समिती (Safety Committee)

(कारखाने अधिनियम, १९४८ चे कलम २ (सीबी) व ४१-बी (४) आणि महाराष्ट्र कारखाने नियम, १९६३ चा नियम ७३-जे पहावा)

(२५० किंवा त्यापेक्षा जास्त कामगार संख्या असणारे कारखाने किंवा कलम ८७ किंवा कलम २ (सीबी) लागू असलेले कारखाने आणि ५० पेक्षा जास्त कामगार संख्या असलेल्या कारखान्यांना लागू)

(१८)	कारखान्यात सुरक्षा समिती आहे का ?	होय / नाही / लागू नाही.

अग्निशामक यंत्रणा (Fire Fighting Equipment)

(१९)	महाराष्ट्र कारखाने नियम, १९६३ चा नियम ७१-ब नुसार संपूर्ण कारखान्यात पुरेशी अग्निशामक यंत्रणा बसविण्यात आली आहे का ?	होय / नाही

सुरक्षितता अधिकारी (Safety Officer)

(कारखाने अधिनियम, १९४८ चे कलम ४०-ब पहावे)

(१००० किंवा त्यापेक्षा जास्त कामगार संख्या असलेले कारखाने किंवा महाराष्ट्र शासनाने कारखाने अधिनियम, १९४८ चे कलम ४०-ब (ii) नुसार अधिसूचीत केलेल्या १००० पेक्षा कमी कामगार संख्या असलेल्या कारखान्यांना लागू)

(२०)	*(अ)* कार्यरत असणा-या सुरक्षितता अधिका-यांची एकुण संख्या : (या वर्षात नियुक्त केलेल्या सुरक्षितता अधिका-यांची संख्या समाविष्ट करून)	
	(ब) कलम ४०-ब नुसार आवश्यक असलेल्या सुरक्षितता अधिका-यांची संख्या :	
	(क) या वर्षात नियुक्त केलेल्या सुरक्षितता अधिका-यांची संख्या :	
	(ड) नियमानुसार अर्हताप्राप्त सुरक्षितता अधिकारी आहेत काय ?	होय / नाही

कल्याण अधिकारी (Welfare Officer)

(५०० किंवा त्यापेक्षा जास्त कामगार असलेल्या कारखान्यांना बंधनकारक, कारखाने अधिनियम १९४८ चे कलम ४९ पहावे)

(२१)	*(अ)* कार्यरत असणा-या कल्याण अधिका-यांची एकुण संख्या : (या वर्षात नियुक्त केलेल्या कल्याण अधिका-यांची संख्या समाविष्ट करून)	
	(ब) कलम ४९ नुसार आवश्यक असलेल्या कल्याण अधिका-यांची संख्या :	
	(क) या वर्षात नियुक्त केलेल्या कल्याण अधिका-यांची संख्या :	
	(ड) नियमानुसार अर्हताप्राप्त कल्याण अधिकारी आहेत काय ?	होय / नाही.

उपाहारगृह (Canteen)

(२५० किंवा त्यापेक्षा जास्त कामगार असलेल्या कारखान्यांना बंधनकारक, कारखाने अधिनियम १९४८ चे कलम ४६ पहावे)

(२२)	कारखान्यात उपाहारगृह आहे काय?	होय / नाही / लागू नाही. होय असल्यास,- अ) उपाहारगृहाचे व्यवस्थापन कोणाकडून केले जाते ? १. विभागांतर्गत, किंवा २. कंत्राटदारामार्फत, किंवा ३. सहकारी संस्थेकडून.

विश्राम कक्ष किंवा आश्रयस्थान /जेवणासाठीची खोली

(Rest Room or Shelter Room/Lunch Room)

(१५० किंवा त्यापेक्षा जास्त कामगार असलेल्या कारखान्यांना बंधनकारक, कारखाने अधिनियम १९४८चे कलम ४७ पहावे)

(२३)	कामगारांसाठी विश्राम कक्ष किंवा आश्रयस्थान किंवा जेवणासाठीची खोली पुरविली आहे काय ?	होय / नाही / लागू नाही.

सामानघर/ शौचालय / मुता-या

(Locker / Latrines / Urinals)

(कारखाने अधिनियम, १९४८ चे कलम १९ (३) , आणि महाराष्ट्र कारखाने नियम, १९६३ चे नियम ४५, ४८ व ७५ पहावेत.)

(२४)	नियम ७५ नुसार, कारखान्यात कामगारांसाठी लॉकरची सुविधा , कपडे बदलण्यासाठीची खोली आहे काय ?	होय / नाही/ लागू नाही.
(२५)	कारखान्यामध्ये पुरुष व महिला कामगारांसाठी स्वतंत्र शौचालय आहेत काय ?	होय / नाही
(२६)	नियम ४५ (अ) नूसार, महिलांकरिता किती शौचालय आहेत ?	
(२७)	नियम ४५ (ब) नुसार, पुरुषांकरिता किती शौचालय आहेत ?	
(२८)	नियम ४८ नुसार, पुरुषांकरिता किती मुता-या आहेत ?	

पाळणाघर (Creche)

(३० किंवा त्यापेक्षा जास्त स्त्री कामगार असलेल्या कारखान्यांना बंधनकारक, कारखाने अधिनियम १९४८ चे कलम ४८ पहावे)

(२९)	कारखान्यामध्ये पाळणाघराची सुविधा आहे काय?	होय / नाही / लागू नाही

धोकादायक कामे (Dangerous Operations)

(कलम ८७ अंतर्गत नियम ११४ अन्वये - कृपया, धोकादायक कामांची यादी शेवटच्या पृष्ठावर पाहावी)

(३०) महाराष्ट्र कारखाने नियम १९६३ मधील नियम ११४ नुसार, परिशिष्टात नमूद केलेली धोकादायक कामे कारखान्यात केली जातात का ? होय / नाही

होय असल्यास, धोकादायक कामांची यादी द्यावी :

अ.क्र.	धोकादायक कामाचे/प्रक्रियेचे थोडक्यात स्वरूप	धोकादायक कामांवर नेमण्यात आलेल्या कामगारांची प्रतिदिन सरासरी संख्या
१		
२		
३		

घातक प्रक्रिया (Hazardous processes)

(कारखाने अधिनियम, १९४८ खालील कलम २ (सीबी) आणि पहिली अनुसूची पहावी)

(३१)	कारखाने अधिनियम, १९४८ च्या कलम २ (सीबी) मध्ये व्याख्या केल्यानुसार घातक प्रक्रियेचा अंतर्भाव असणा-या उद्योगांच्या सूचीत तुमचा कारखाना आहे काय ? होय असल्यास,- कारखान्यात केल्या जाणा-या घातक प्रक्रिया कोणत्या आहेत ?	होय / नाही केल्या जाणा-या घातक प्रक्रियांची यादी : ....

घातक पदार्थांचा साठा, सुरक्षा अहवाल/ सुरक्षा लेखापरीक्षा

(Storages of Hazardous Substances , Safety Report & Safety Audit)

(महाराष्ट्र कारखाने (औद्योगिक अतिधोकादायक अपघात नियंत्रण) नियम, २००३ पहावा)

(३२)	आपला कारखाना अतिधोकादायक कारखाना (Major Accident Hazards) (M.A.H. factory) या वर्गात येतो का ? होय असल्यास, खालील स्तंभ क्र. १ ते १३ मध्ये सविस्तर माहिती भरावी -	होय / नाही

स्तंभ क्र. १ ते ५ :

अ.क्र	स्थल अधिसूचनेचा अहवाल सादर केल्याचा दिनांक [म.का. (सीआयएमएएच) नियम,२००३ मधील नियम-७]	अंतर्गत आपत्कालीन योजनेचा आराखडा		रंगीत तालीमीचे दिनांक
		तयार केल्याचा दि.	अद्ययावत केल्याचा दि.	
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)

स्तंभ क्र. ६ ते १३ :

तुमच्या कारखान्यातील धोकादायक रसायनांच्या साठयांचे प्रमाण हे , म.का.(सीआयएमएएच) नियम, २००३ ला जोडलेल्या अनुसूची २ च्या स्तंभ ३ मध्ये चीबध्द केलेल्या प्रमाणाइतकेच किंवा विहित मर्यादेपेक्षा अधिक असल्यास		तुमच्या कारखान्यातील धोकादायक रसायनांच्या साठयांचे प्रमाण हे , म.का.(सीआयएमएएच) नियम, २००३ ला जोडलेल्या अनुसूची २ च्या स्तंभ ४ मध्ये सूचीबध्द केलेल्या प्रमाणाइतकेच किंवा विहित मर्यादेपेक्षा अधिक असल्यास		महाराष्ट्र कारखाने (औद्योगिक अतिधोकादायक अपघात नियंत्रण) नियम, २००३ मधील नियम-९ नुसार अंतर्गत / बाह्यसुरक्षा लेखापरीक्षण.			
रसायनाचे नाव	साठा (मेट्रिक टनस्)	रसायनाचे नाव	साठा (मेट्रिक टनस्)	परीक्षणाचा प्रकार	परिक्षणाचा दि.	अनुपालन अहवाल दि.	सुरक्षा अहवाल (सेफ्टी रिपोर्ट) सादर केल्याचा दिनांक
(६)	(७)	(८)	(९)	(१०)	(११)	(१२)	(१३)

अपघातविषयक तपशील (Accident details)

(३३) आपल्या कारखान्यात या वर्षात कोणत्याही प्रकारचा 'अपघात' झालेला आहे काय ? होय / नाही

होय असल्यास, -

(अ) **प्राणघातक व प्राणघातक नसलेले अपघात (Fatal & Non-fatal Accident),-**

	स्थायी कामगार	कंत्राटी कामगार	एकुण कामगार
प्राणघातक अपघातांची संख्या			
प्राणघातक नसलेल्या अपघातांची संख्या			

(ब) **धोकादायक घटना (Dangerous Occurrences),-**

धोकादायक घटनांची संख्या			
आगीच्या	स्फोटाच्या	विषारी वायू गळतीच्या	इमारत/संरचना ढासळण्याच्या

(क) **जखमी झालेल्या कामगारांबाबतचा तपशील (Information of injured workers)**

या वार्षिक विवरणाशी संबंधित असणा-या वर्षाच्या कालावधीत झालेल्या अपघातात जखमी झालेल्या व्यक्ती त्याच वर्षी कामावर परत आल्या, असे अपघात.		या वार्षिक विवरणाशी संबंधित असणा-या वर्षाच्या कालावधीत झालेल्या अपघातात जखमी झालेल्या व्यक्ती त्याच वर्षी कामावर परत आल्या नाहीत, असे अपघात.		मागील वर्षात झालेल्या अपघातात ज्या जखमी झालेल्या व्यक्ती कामावर त्याच वर्षी परत आल्या नाहीत, परंतु या वार्षिक विवरणाशी संबंधित असणा-या वर्षात कामावर परत आल्या, असे अपघात.	
अपघातात जखमी झालेल्या व्यक्तींची संख्या	अपघातामुळे वर्षात वाया गेलेले श्रमदिन	अपघातांची संख्या	अपघातामुळे संबंधित वर्षात वाया गेलेले श्रमदिन	अपघातांची संख्या	अपघातामुळे एकुण वाया गेलेले श्रमदिन
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)

स्पष्टिकरणात्मक टिप :

(i) या वार्षिक विवरणाशी संबंधित असणा-या वर्षात घडलेल्या अपघातांची संख्या देण्यात यावी.

(ii) प्राणघातक नसलेल्या अपघातांच्या बाबतीत, ४८ तास किंवा त्याहून अधिक काळाकरिता कामगारांना काम करण्यास प्रतिबंध करणा-या अपघातांचीच संख्या दर्शविण्यात यावी.

(iii) मरण पावलेली किंवा जखमी झालेली प्रत्येक व्यक्ती ही एक स्वतंत्र अपघात समजण्यात यावी. जर एकाच घटनेमध्ये सहा व्यक्ती मरण पावल्या किंवा जखमी झाल्या तर, सहा अपघात झाले, असे समजण्यात यावे.

रूग्णाची खोली (Ambulance Room)

(५०० किंवा त्यापेक्षा जास्त कामगार संख्या असलेल्या कारखान्यांना बंधनकारक, कारखाने अधिनियम १९४८ चे कलम ४५ (४) पहावे)

(३४)	कारखान्यामध्ये रूग्णाची खोली आहे काय ? होय असल्यास,- (अ) वैद्यकीय अधिका-याचे नाव : (ब) वैद्यकीय अधिका-याची अर्हता :	होय / नाही / लागू नाही. _____ _____

व्यवसायजन्य रोग उपचार केंद्र (Occupational Health Centre)

(कारखाने अधिनियम, १९४८ चे कलम २(सीबी) आणि महाराष्ट्र कारखाने नियम, १९६३ चा नियम ७३-डब्ल्यु पहावा.)

(कारखाने अधिनियम, १९४८ चे कलम २(सीबी) अंतर्गत येणा-या कारखान्यांना लागू)

(३५)	कारखान्यामध्ये व्यवसायजन्य रोग उपचार केंद्र आहे काय ? होय असल्यास, - अ) कारखान्यातील वैद्यकीय अधिका-याचे नाव :	होय / नाही / लागू नाही .....
	(ब) वैद्यकीय अधिका-याची अर्हता :	
	(क) पुर्णवेळ वैद्यकीय अधिकारी आहे काय ? (२०० पेक्षा जास्त कामगार असलेले कारखाने)	होय / नाही
	(ड) अर्ध-वेळ वैद्यकीय अधिकारी आहे काय ? (५१ ते २०० कामगार असलेले कारखाने)	होय / नाही
	(इ) हंगामी (Retainership Basis) वैद्यकीय अधिकारी आहे काय? (१ ते ५० कामगार असलेले कारखाने)	होय / नाही

प्रमाणक शल्यचिकित्सकांकडून वैद्यकीय तपासणी

(Medical Examinations by Certifying Surgeons)

(कारखाने अधिनियम, १९४८ चे कलम २(सीबी) आणि ८७ आणि महाराष्ट्र कारखाने नियम, १९६३ चा नियम ११४ पहावा)

(कारखाने अधिनियम, १९४८ चे कलम २(सीबी) आणि ८७ अंतर्गत धोकादायक कामे केली जात असलेल्या कारखान्यांना लागू)

(३६)	कामगारांच्या वैद्यकीय तपासणीचे दिनांक	वैद्यकीय तपासणी करणा-या प्रमाणक शल्यचिकित्सकाचे नाव	वैद्यकीय तपासणी केलेल्या कामगारांची संख्या	वैद्यकीय तपासणीत आढळलेले व्यवसायजन्य रोग	
				प्रकार	बाधीत कामगारांची संख्या
	(१)	(२)	(३)	(४)	(५)

नोंदणीकृत रोगांबाबतचा तपशील (Notifiable Disease details)

(कारखाने अधिनियम, १९४८ चे कलम ८९ आणि तिसरी अनुसूची पहावी)

(३७)	आपल्या कारखान्यांशी संबंधीत असतील अशा नोंदणीकृत रोगांची सूची	या वार्षिक विवरणाच्या कालावधीत आपण कळविलेले नोंदणीकृत रोग			नोंदणीकृत रोगांमुळे मरण पावलेल्या कामगारांची संख्या
		रोगाचे नाव	बाधीत कामगारांची संख्या	बाधीत कामगारांचे वाया गेलेले श्रमदिन	
	(१)	(२)	(३)	(४)	(५)

सूचना योजना (Suggestion scheme)

(३८)	कारखान्यात सूचना योजना राबविली जाते काय ? होय असल्यास,-	होय / नाही
	अ) वर्षात प्राप्त झालेल्या उपयुक्त सूचनांची संख्या किती ?	
	ब) वर्षात किती सूचनांवर कार्यवाही करण्यात आली ?	
	क) वर्षात किती कामगारांना सूचनांबद्दल रोख बक्षीस देण्यात आले ?	
	ड) वर्षात रोख बक्षीसांवर किती रक्कम वितरीत करण्यात आली ?	

या वार्षिक विवरणात भरलेली संपूर्ण माहिती माझ्या माहिती आणि समजुतीनुसार खरी असल्याची मी हमी देत आहे. सदर माहितीमध्ये चुकीची माहिती आढळल्यास त्यास मीच सर्वस्वी जवाबदार राहिल.

दिनांक : / /

भोगवटादार / व्यवस्थापकाची सही

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

रविकुमार पाटणकर,
कक्ष अधिकारी, महाराष्ट्र शासन.

In pursuance of clause (3) of Article 348 of the Constitution of India, the following translation in English of the Government Notification, Industries, Energy and Labour Department, No. FAC. 2013/R.R. 172/C.R. 207/Lab-4, dated the 12th May 2014, Extra Ordinary, is hereby published under the authority of the Governor.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

BALASAHEB KOLASE,
Joint Secretary to Government.

INDUSTRIES, ENERGY AND LABOUR DEPARTMENT

Madam Cama Road, Hutatma Rajguru Chowk, Mantralaya, Mumbai 400 032,
dated the 12th May 2014.

NOTIFICATION

THE FACTORIES ACT, 1948.

No. FAC-2013/R.R. 172/C.R. 207/Lab-4.—The following draft of the Maharashtra Factories Rules, 2013, which the Government of Maharashtra proposes to make in exercise of the powers conferred by section 112 read with section 110 of The Factories Act, 1948 (63 of 1948), and of all other powers enabling it and in supersession of all previous notifications issued in this behalf is hereby published as requred by section 115 of the said Act, for the information of all persons likely to be affected thereby ; and notice is hereby given that the said draft will be taken into consideration by the Government of Maharashtra after the expiry of 45 days from the date of punblication of this notification in the *Maharashtra Government Gazette*.

2. Any objection or suggestion, which may be received by the Director, Directorate of Industrial Safety and Health, Kamgar Bhavan, 5th Floor, Block-E, C-20, Bandra-Kurla Complex, Bandra (E.), Mumbai 400 051, from any person with respect to the said draft before the expiry of the above mentioned period, will be considered by the Government.

DRAFT RULES

1. *Short title and application.*—These rulex may be called the Maharashtra Factories (Amendment) Rules, 2014.

2. *In Rules 119 of Principal Rules.*—(*a*) for sub-rule (1) the following sub-rule shall be substituted namely :—

"(1) Annual Return—on or before 1st February of each year an Annual Return in Form-27"

(*b*) Sub-rule (2) shall be deleted.

3. For Form-27 appended in Principal Rules, the following form shall be substituted, namely :—

'FORM 27'

[See rule 119 (1)]

Annual Return

(For the year starting from the 1st January 20....and ending on the 31 December 20....)

(**Note** – Attention is invited to rule 119 (1) of the Maharashtra Factories Rules, 1963 and it is informed that it is legally binding on the management to supply factual information about the Annual Return on or before the 1st February of every year, Please note that, not submitting return within the prescribed time is an offence punishable under section 92 of the Factories Act, 1948.)

(Mark the applicable option or erase or fill up the proper information wherever applicable)

General Information

1.	Details of Factory	*(A)* Permanent Serial Number (PSN) of factory : *(B)* Registration Number of factory : (for example- A-0123 or as applicable) *(C)* National Industrial Classification : (As per NIC-2008)
2.	Manufacturing Activity (for example- manufacturing of cotton textile , etc)	
3.	Name and address of factory, Street, City, Toluca, District , etc.	
4.	Under which section the factory is registered?	*(a)* Section *2 (m) (i);* *(b)* Section *2 (m) (ii);* or *(c)* Section 85.
5.	Type of factory,- *A)* Whether factory is private?	Yes / No If yes, - *(i)* Sole proprietorship, *(ii)* Partnership, *(iii)* Private Limited, or *(iv)* Limited.
	B) Whether the factory is Public?	Yes / No If yes, - *(i)* Government, *(ii)* Semi government, or *(iii)* Co-operative.
6.	Investment in a factory by,-	*(a)* National or Indian, *(b)* Foreign or Multinational, or *(c)* Joint Venture (National and Multinational).

Details of Occupier / Manager

7.	Details of Occupier	Name : Phone number :
8.	Whether Manager is appointed?	Yes / No If yes,- Name : Phone number :

Details of Approved Plan

(See rule 3of the Maharashtra Factories Rules, 1963)

9.	Latest Approved Plan	Plan approval number : Date :

The Certificate of Stability

(See rule 3 A of the Maharashtra Factories Rules, 1963)

10.	Does the factory has obtained the Certificate of Stability?	Yes / No If yes,- Stability certificate number : Date :

License

(See rule 6 of the Maharashtra Factories Rules, 1963)

11.	Present license status: A) License renewed : B) License renewal application status if submitted :	License number : Up to Year : Up to Year :
12.	License issued for maximum number of workers and Horse Power (H.P.) installed :	Number of workers : H.P. :

Employment information

13.	*(A)* Number of days on which the factory working in a year : (366 days for the leap year or 365 days or less as applicable)	
	(B) Number of weeks on which the factory working in a year : (52 weeks or less as applicable)	
	(C) How many hours the workers have worked per day (without overtime)? (8 hours or as applicable)	
	(D) Table showing number of workers & their working details :	

Category of Workers	Sex (M= Male F= Female)	Number of Man days during the year	*[1]Average number of workers employed per day	Number of man-hours worked on overtime in a year	Number of man- hours worked including overtime in a year	**[2]Average number of hours worked per week
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Adults	M					
	F					
Adolescents (15-<18 years)	M					
	F					
Children (14 to15 years)	M					
	F					
	Total					

Explanatory Notes :-

Please fill in the above columns in the following manner :

(i) Column number 3 = (Sum of workers present in every month in the year)

(ii) Column number 4 = Column number 3 ÷ above paragraph *(A)*

(iii) Column number 6 = (Column number 3 × above paragraph*(C)*) + Column number 5

(iv) Column number 7 = Column number 6 ÷ (column number 4 × above paragraph *(B)*) or
Column number 7 = Column number 6 ÷ above paragraph *(B)* ÷ column number 4

*[1] The average number of workers employed daily should be calculated by dividing the aggregate number of attendances on working days (that is, man-days worked) by the number of working days in year. In reckoning attendance, attendance by temporary as well as permanent employees should be counted, and all employees should be included, whether they are employed directly or by or through any agency including contractors. Attendance on separate shifts (e.g. night and day shifts) should be counted separately. Days on which the factory was closed for whatever cause, and days on which manufacturing process were not carried on should not be treated as working days. Partial attendance for less than half a shift on working days should be ignored, while attendance for half a shift or more on such day should be treated as full attendance.

For seasonal factories, the average number of workers employed during the working season and the off-season should be given separately. Similarly the number of days worked and average number of man hours worked per week during the working and off-season should be given separately.

**[2] The average number of hours worked per week mean the total actual hours worked by all workers during the year excluding the rest intervals but including over-time work divided by the product of average number of workers employed per day in the factory during the year and 52.

In case the factory has not worked for the whole year, the number of weeks during which the factory worked should be used in place of the figure 52.

Annual Leave with Wages

(See section 79 of the Factories Act, 1948)

14.

Wor	Sex	Number of workers Employed during the year (Number of workers attendance on 31th January + Any new workers joined Up to 31th December)	Number of workers entitled to annual leave	Number of workers to whom leave was granted	Number of discharged workers	Number of dismissed workers	Number of workers who quit the employment	Number of workers super - - annuated	Number of workers who died while in service	Number of workers to whom wages in lieu of leave were paid **(for Column Numbers 6 to 10)**
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
Adults	M									
	F									
Adolescents (15-<18 years)	M									
	F									
Children (14 to 15 years)	M									
	F									
	Total									

Written 'Safety and Health Policy '

(See sections 2(cb), 2(m)(i) and 87 of the Factories Act, 1948 and rule 73-L of the Maharashtra Factories Rules, 1963)

(for the factories employing 100 and more than 100 workers covered under section 2 (m)(i) or the factories to which section 2*(cb)* or 87 is applicable .)

15.	Does the factory have a written Safety and Health policy?	Yes / No / Not applicable If yes, how it is communicated to workers? (Preferably in local language) *(a)* on Notice board, *(b)* by Circular, or *(c)* by other method (mention here the method of communication)
16.	Does the factory has written Safety Operating Procedures (SOP) for workers.	Yes / No / Not applicable If yes, how it is communicated to workers? (Preferably in Local language) *(a)* on Notice board, *(b)* by Circular, or *(c)* by other method (mention here the method of communication)

On-site Emergency Plan

(See sections2(cb) and 41-B (4)) of the Factories Act, 1948)

(For Major Accident Hazards (MAH) factories or factories carrying out Hazardous processes as specified in Sections 2*(cb)* and 41-B*(4)* of the Factories Act, 1948)

17.	Does the factory have submitted an on-site emergency plan to the offices of 'Directorate of Industrial Safety and Health'? If yes, -	Yes / No / Not applicable
	A) Whether the Evacuation plan is displayed at the conspicuous places in the factory for all workers?	Yes / No
	B) Whether the regular on-site emergency plan mock drills are conducted?	Yes / No
	C) What was the date of the last mock drill?	Date :

Safety Committee

(See sections 2(cb) and 87 of the Factories Act, 1948 and rule 73-J of the Maharashtra Factories Rules, 1963)

(for factories employing 250 or more workers or for factories where section 87 or section 2 (cb) is applicable and employing more than 50 workers)

18.	Does the factory have a safety Committee?	Yes / No / Not applicable

Fire Extinguishers

(See rule 71-B of the Maharashtra Factories Rules, 1963)

19.	Whether sufficient number of fire extinguishers are provided in the factory as per Rule 71-B of the Maharashtra Factories Rules, 1963?	Yes / No

Safety officer

(See section 40-B of the Factories Act,1948)

(for factories employing 1000 or more workers or for factories notified by the State Government under section 40-B (ii) of the Factories Act,1948 employing less than 1000 workers, under the Factories Act,1948)

20.	*A)* Total number of Safety Officers working : (including number of safety officers appointed during the year)	
	B) Number of Safety Officers required to be appointed as per Section 40-B :	
	C) Number of Safety Officers appointed during the year :	
	D) Whether Safety Officers are qualified as per the Rules Prescribed there under?	Yes / No

Welfare Officer

(See section 49 of the Factories Act,1948)

(for factories employing 500 or more workers)

21.	*A)* Total number of Welfare Officers working : (including number of welfare officers appointed during the year)	
	B) Number of Welfare Officers required to be appointed as per section 49 :	
	C) Number of Welfare Officers appointed during the year :	
	D) Whether Welfare Officers are qualified as per the Rules prescribed there under?	Yes / No

Canteen

(See section 46 of the Factories Act,1948)

(for factories employing more than 250 workers)

22.	Whether the factory have a canteen?	Yes / No / Not applicable If yes,- *A)* The canteen is managed by whom ? *(i)* Through departmentally, or *(ii)* Through a contractor, or *(iii)* By co-operative society

Rest room/ Shelter room / Lunch room

(See section 47 of the Factories Act, 1948)

(for all factories employing more than 150 workers)

23.	Is there a rest room or shelter room or lunch room provided for workers?	Yes / No / Not applicable

Locker/ Latrines/Urinals

(See sections 19(3) of the Factories Act , and rules 45, 48 & 75 of The Maharashtra Factories Rules, 1963)

24.	Whether the factory has provided lockers, a change room etc. for workers as per rule 75?	Yes / No / Not applicable
25.	Whether there are separate toilets for men and women in the factory?	Yes / No
26.	Number of latrines provided for women as per rule 45 (a)?	
27.	Number of latrines provided for men as per rule 45 (b)?	
28.	Number of urinals provided for men as per rule 48?	

Crèche

(See section 48 of the Factories Act, 1948)

(for factories employing more than 30 women workers)

29.	Whether the factory have provided a crèche facility?	Yes / No / Not applicable

Dangerous operations

(See Section 87 of the Factories Act, 1948 and rule 114 of the Maharashtra Factories Rules,1963)

30.	Whether the Dangerous Operations specified under rule 114 of the Maharashtra Factories Rules,1963 are conducted in the factory? If yes, indicate all operations that are conducted :	Yes / No

Sr. No.	Shortly describe the Dangerous Operations / processes	Average number of workers working on Dangerous Operations per day
1		
2		
3		

Hazardous Processes

(See section 2(cb) and First Schedule appended to the Factories Act, 1948)

31.	Whether the factory is in the list of industries involving hazardous processes as defined under section 2(cb) of the Factories Act, 1948, mentioned in the First Schedule appended to the said Act? If yes, which are the hazardous processes that are carried out in the factory?	Yes / No The List of hazardous processes : ---------- ----------

Storages of Hazardous Substances, Safety Report & Safety Audit

(See the Maharashtra Factories (Control of Industrial Major Accident Hazards) Rules, 2003)

32.	Whether the factory categorized as Major Accident Hazards factory (MAH factory)? If yes, fill in the following details in column numbers 1 to 13 below, -	Yes / No

Column number 1 to 5 :

Sr. No.	On- site Emergency Plan As per rule 12 of the Maharashtra Factories (Control of Industrial Major Accident Hazards) Rules, 2003			
	Date of submission	Date of preparation	Date of updating	Date of mock drills
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

Column number 6 to 13 :

Do you store Hazardous Chemicals equal to or above threshold limits as specified in column (3) of Schedule 2 (in both of the part I and Part II) appended to the Maharashtra Factories (Control of Industrial Major Accident Hazards) Rules, 2003 in your factory ?		Do you store Hazardous Chemicals equal to or above threshold limits as specified in column (4) of Schedule 2 (in both of the part I and Part II) appended to the Maharashtra Factories (Control of Industrial Major Accident Hazards) Rules, 2003 in your factory ?		Internal / External Safety Audit as per rule 9 of the Maharashtra Factories (Control of Industrial Major Accident Hazards) Rules, 2003.			
Name of Chemical	Storage (Metric Tons)	Name of Chemical	Storage (Metric Tons)	Type of Audit	Date of Audit	Date of Compliance Report	Date of submission of Safety report.
(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)

Accident Details

(See rule 115 of the Maharashtra Factories Rules, 1963)

33.	Is there any accident occurred in your factory during the year?	Yes / No

If yes,-

(A) Fatal & non-fatal Accident,-

	Permanent workers	Temporary workers	Contract workers	Total workers
Number of fatal accident				
Number of non-fatal accidents				

(B) Dangerous occurrences,-

Number of Dangerous occurrences			
by Fire	by Explosion	by Toxic gas release	by collapse of building / structure

(C) Information of injured workers,-

Accidents occurred (workers injured) during the year in which injured workers returned to work during the year to which this return relates		Accidents occurred (workers injured) during the year in which injured workers did not return to work during the year to which this return relates		Accidents occurred (workers injured) in the previous year but the injured workers returned to work during the year to which this return relates	
Number of injured workers in Accident	Man days lost during the year due to accidents	Number of Accidents	Man days lost due to accidents during the year to which this return relates	Number of Accidents	Total man days lost due to accidents
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)

Explanation,-

(i)	The number of accidents which took place during the year should be given.
(ii)	In case of non-fatal accidents only those accidents which prevented workers from working for 48 hours or more, should be indicated.
(iii)	Every person killed or injured should be treated as one separate accident. If in one occurrence, six persons were injured or killed, it should be counted as six accidents.

Ambulance Room

(See Section 45(4) of the Factories Act, 1948)

(for factories employing more than 500 workers)

34.	Is there an ambulance room? If yes ,- *(A)* Name of the Medical Officer : *(B)* Qualifications of the Medical Officer :	Yes / No / Not applicable ---------- ----------

Occupational Health Centre

(See section 2(cb) of the Factories Act, 1948 and rule 73-W of the Maharashtra Factories Rules, 1963)

(for factories covered under section 2(cb) of the Factories Act, 1948)

35.	Is there Occupational Health Centre? If yes,- *(A)* Name of Medical Officer in factory	Yes / No / Not applicable ----------
	(B) Qualifications of the Medical Officer :	
	(C) Is there a full-time doctor appointed? *(For factories employing more than 200 workers)*	Yes / No
	(D) Is there a part- time doctor? *(For factories employing 51 to 200 workers)*	Yes / No
	(E) Is there a retainership basis doctor ? *(For factories employing 1 to 50 workers)*	Yes / No

Medical Examinations by Certifying Surgeons

(See *Sections 2 (cb) and 87 of the Factories Act, 1948 and rule 114 of the Maharashtra Factories Rules, 1963*)

(*for factories carrying out dangerous operations under sections 2 (cb) and 87 of the Factories Act, 1948*)

36.	Dates of medical examination of workers	Name of the certifying surgeon who carried out the medical examination	Number of workers medically examined	Occupational diseases detected.	
				Type	Number of affected workers
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

Notifiable Disease details

(See section 89 and Third Schedule appended to the Factories Act, 1948)

37.	List of notifiable diseases which are relevant to your factory	Notifiable diseases reported in the reporting period			Number of fatalities due to notifiable diseases
		Name of disease	Number of affected workers	Man days lost due to affected workers	
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

Suggestion Scheme

38	Is there any Suggestion Scheme in Operation in the factory? If yes,-	Yes / No
	(A) How many useful suggestions received during the year?	
	(B) How many suggestions are considered for suitable action during the year?	
	(C) How many workers were awarded in cash prizes during the year?	
	(D) How much amount was awarded in cash prizes during the year?	

I verify and state that the above information is true and correct to the best of my knowledge and belief. I will be responsible, if the above information found wrong.

Dated : **Signature of the Occupier / Manager of the factory.**

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

RAVEEKUMAR PATANKAR,
Section Officer to Government.

ON BEHALF OF GOVERNMENT PRINTING, STATIONERY AND PUBLICATION, PRINTED AND PUBLISHED BY SHRI PARSHURAM JAGANNATH GOSAVI, PRINTED AT GOVERNMENT CENTRAL PRESS, 21-A, NETAJI SUBHASH ROAD, CHARNI ROAD, MUMBAI 400 004 AND PUBLISHED AT DIRECTORATE OF GOVERNMENT PRINTING, STATIONERY AND PUBLICATION, 21-A,NETAJI SUBHASH ROAD, CHARNI ROAD, MUMBAI 400 004, EDITOR : SHRI PARSHURAM JAGANNATH GOSAVI.